

FORSSAN KAUPUNGIN SEUDULLINEN YMPÄRISTÖNSUOJELU

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA JA -OHJELMA 2022 – 2024

SISÄLLYS

1 Johdanto	3
2 Ympäristöolosuhteet	3
2.1 Valvonta-alueen kuvaus	3
2.2 Ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen riskit.....	4
2.2.1 Forssa	4
2.2.2. Humppila	5
2.2.3 Jokioinen	5
2.2.4 Tammela	6
2.2.5 Ypäjä	6
3 Valvonnan perusteet	7
3.1 Henkilöstöressurit	7
3.2 Valvontayhteistyö	7
4 Valvontakohteet	8
4.1 Luvanvaraiset sekä rekisteröitävät ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvat kohteet	8
4.2 Kertaluonteiset ilmoitusvelvolliset toiminnot	10
4.3 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet	10
4.4 Muut valvottavat kohteet ja toiminnot	11
5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma	12
5.1 Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen	12
5.2 Valvontaohjelma	14
6 Valvonnan toteuttaminen	15
6.1 Yleistä valvonnasta.....	15
6.2 Määräaikaistarkastukset.....	15
6.3 Tarkastus onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteissa	16
6.4 Tarkastusten maksullisuus	17
6.5 Muut valvontatavat	18
6.5.1 Raporttien tarkastaminen	18
6.5.2 Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen	18
6.5.3 Projektiluonteinen valvonta	18
7 Tietojärjestelmät	19
8 Koulutus.....	19
9 Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus	20
10 Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi	20

1 Johdanto

Ympäristönsuojelun ja siihen liittyvän valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen. Ympäristövalvonnalta edellytetään itsenäisyyttä, riippumattomuutta ja puolueettomuutta.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaan valvontasuunnitelman laatiminen on kunnille pakollista, ja se on myös ehtona valvontamaksujen perimiselle.

Valvontasuunnitelma keskittyy ympäristönsuojelulain mukaisten tarkastusten suunnitelmalliseen järjestämiseen. Jätelain (646/2011) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Suunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Maa-aineslain ja vesilain mukaisen valvonnan suunnittelu ei ole lakisäätteistä, mutta tehokkaan valvonnan varmistamiseksi myös tätä on tarpeen suunnitella.

Suunnitelmaan ei sisällytetä esimerkiksi lupa- ja ilmoituspäätösten valmistelua, lausuntojen antamista, toimenpidepyyntöjen käsittelyä tai kuntalaisille ja yrityksille annettavaa neuvontaa. Forssan seudullisen ympäristönsuojelun toimialueeseen kuuluvat Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela ja Ypäjä.

Valvontasuunnitelman tavoitteena on kehittää ja tehostaa valvontatoimia, jotta valvonta voidaan kohdistaa mahdollisimman tehokkaasti valvonnan voimavarat huomioon ottaen. Toiminnoista on tehty riskinarviointi, jonka perusteella tarkastuskohteille on määritetty tarkastustiheydet. Suunnitelman tavoitteena on myös mahdollistaa valvonnan toteutumisen seuranta.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka on luettavissa seudullisen ympäristönsuojelun internetsivuilla. Valvontaohjelma on valvontasuunnitelmaa yksityiskohtaisempi ja siinä esitetään laitoskohtaiset valvontatoimet ohjelmakauden aikana. Valvontaohjelman laitosluettelo ei ole julkinen, koska yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista.

2 Ympäristöolosuhteet

2.1 Valvonta-alueen kuvaus

	Asukasmäärä 31.12.2020	Pinta-ala km ²	Pinta-alasta vesistöä, km ²
Forssa	16 800	254,7	5,30
Humppila	2 174	147,61	0,63
Jokioinen	5 061	181,94	1,52
Tammela	6 016	715,60	73,90
Ypäjä	2 314	183,20	0,49
yhteensä	32 365	1 483,05	81,84

2.2 Ympäristöolosuhteet ja pilaantumisen riskit

Ympäristön pilaantumisen kannalta herkkiä alueita ovat mm. vesistöt, pohjavesialueet sekä luonnonsuojelu- ja Natura-alueet.

Alue kuuluu pääosin Kokemäenjoen–Saaristomeren–Selkämeren vesienhoito-alueeseen. Pieni osa Tammelasta kuuluu Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueeseen. Tärkeimpiin vesistöihin lukeutuu muissa kunnissa paitsi Humppilassa virtaava Loimijoki, joka on Kokemäenjoen suurin sivuhaara. Loimijoen ekologinen tila on luokiteltu vuonna 2019 voimakkaasti muutetuksi.

Merkittävintä pohjavesiriskiä aiheuttavat liikenne, asutus, yritystoiminta, pilaantuneet maa-alueet, maa-ainestenotto sekä maatalous. Forssan seudun pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on päivitetty vuonna 2017.

Alueen pohjavesialueet ja tiedot vedenottamoista:

Pohjavesialueen tunnus	Pohjavesialueen nimi ja luokka	Kokonaispinta-ala (km ²)	Muodostumisalueen pinta-ala (km ²)	Arvio muodostuvan pohjaveden määrästä (m ³ /d)	Vedenottamon nimi	Vedenottolupa (m ³ /d)	Ottomäärä vuonna 2015 (m ³ /d)	Ottomäärä vuonna 2016 (m ³ /d)
Forssa								
0406101	Vieremä 1 lk	4,37	1,91	6500	Vieremä Linikkala	Vieremä ja Linikkala yht. 9 000	2967 2236	3117 1642
0406103	Kojjärvi 1 lk	4,09	1,58	1020	Kojjärvi		Ei käytössä	Ei käytössä
0406106	Kukkapää 1 lk	0,32		10			4	4
0406151	Lunkinharju 2 lk	4,93	1,14	700				
0406152	Rämsänkulma 2 lk	2,59	0,79	480				
	Yhteensä	16,30	5,42	8710				
Humppila								
0410301	Kirkkoharju 1 lk	0,85	0,49	4000	Koivistonharju	800	388	419
0410302	Huhti 1 lk	2,91	0,68	600	Huhti	600	34	36
0410352	Murronharju 1 lk	3,61	1,72	1100	Murto	600	257	291
0410303	Kenni 2 lk	0,28	0,15	90				
0410351	Kangasniemi 2 lk	2,84	1,45					
	Yhteensä	10,49	4,49	5790				
Jokioinen								
0416951	Latovainio 1 lk	5,04	1,61	1000	Kuuma	400	181	173
0416954A	Särkilampi A 1 lk	0,97	0,38	1200	Maatalousoppilaitos Minkkiö Rehtijärvi	1000	Ei käytössä 71	Ei käytössä 76
0416954B	Särkilampi B 1 lk	3,11	1,59	2300	Särkilampi Nokka	Ei rajoitusta	1271 12	1489 12
0416952	Murronkulma 2 lk	2,36	0,91	700				
0416953 A	Hirsikangas A 2 lk	1,78	0,45	225				
	Yhteensä	13,26	4,94	5425				
Tammela								
0483401	Kaukolannummi 1 lk	6,72	3,99	2350	Määrilampi		6	6
0483402	Kuivajärvenharju 1 lk	4,49	1,99	3000	Kellarimäki	700, vo ei vielä käytössä		
0483403	Syrjänharju 1 lk	2,19	1,34	2000	Syrjänharju Mustiala	900/1100	595	601
0483409	Ruostejärvi 1 lk	1,36	0,97	380	Eerikkilä		Ei käytössä	Ei käytössä
0483416	Liesjärvi 1 lk	0,96	0,66	410	Metsäoppilaitos		27	32
0483419	Pätinkiharju 1 lk	3,69	1,96	1150	Lautaporras	400	253	260
0483418	Kurjenpolvi 2 lk	1,01	0,34	300	PHRAKL		3	3
0483405	Portaansyrjä	0,97	0,34	220				
0483406	Sahankangas 2 lk	1,68	1,00	640				
0483412	Hosioisnummi 2 lk	1,67	0,78	490				
0483413	Laihanlammi 2 lk	1,19	0,46	310				
0483414	Kankaanpäänmäet 2 lk	1,36	0,76	300				
0483415	Kärmesyrjä 2 lk	0,60	0,22	100				
0483417	Palonnummi 2 lk	1,07	0,63	300				
0483451	Mikkostennokka 2 lk	0,59	0,37	200				
0443351C	Pernunnummi C 1 lk	1,95	1,43	640	Onkilampi		120-150	150
	Yhteensä	31,50	17,24	12790				
Ypäjä								
0498101	Ypäjä kk 1 lk	1,71	0,30	200	Kirkonkylä	400	216	211
0498151	Isoniitty 1 lk	2,13	0,42	250	Isoniitty	250	150	165
0498152	Kuusjoki 1 lk	1,89	0,79	500	Kuusjoki	250	87	91
	Yhteensä	5,73	1,51	950				

Lähde: Forssan seudun pohjavesialueiden suojelusuunnitelma, FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy, 5.9.2017

2.2.1 Forssa

Forssan maaperä on suurelta osin tasaisia savikoita, joiden välistä kohoaa metsäisiä hiekkamoreenista ja kallionpaljastumista koostuvia mäkiä alueita. Savikot soveltuvat hyvin viljelyyn ja ne onkin suurimmaksi osaksi raivattu pelloiksi. Lisäksi Forssasta löytyy hiekka- ja soraharjuja sekä drumliineja pohjoisosista. Forssan eteläosien läpi kaakko-luoteis-suunnassa kulkeva harju

haarautuu aivan Forssan läntisellä rajalla. Forssan pohjoisosassa sijaitsee harjujakso, joka kulkee kunnan itärajalta Koijärvelle.

Forssassa Koijärven lintuvesialue kuluu sekä Natura 2000 –verkostoon että valtakunnalliseen lintuvesiensuojeluohjelmaan. Salmistonmäen–Loimalamin alue on valtakunnallisesti merkittävä perinnemaisemakohte sekä lintuvesikohte. Alue on rauhoitettu luonnonsuojelulain nojalla. Paikallisesti arvokkaita perinnebiotooppikohteita ovat Niittymäen vasikkalaidun, Joensuun niitty, Pahurin metsälaidun ja Vuolteenkosken haka. Kulttuuriperintökohteita ovat mm. muinaisjäänökset. Forssassa on kivikautisia asuinpaikkoja sekä useita irtolöytökohteita.

Forssaan perustettiin vuonna 2015 kansallinen kaupunkipuisto, jonka laajuus on 814 ha. Tarkoituksena on säilyttää eheänä kokonaisuutena Loimijoen vartta kulkeva vanha maisema, joka alkaa Salmistonmäen haasta, jatkaa keskustan vanhojen tehdasymäristöjen ohi harjuja sivuten aina Mäkilammen siirtolapuutarhaan sekä ympäristöltään ja historialtaan monipuoliselle Lamminmäelle.

2.2.2. Humppila

Humppilan maisemaa hallitsevat laajat viljelyaukeat, kunnan reuna-alueilla metsäiset mäkiseudut sekä kuntaa kaakkoisluoteissuunnassa halkova harjujakso. Laajoja, tasaisia savikoita on etenkin kunnan keskiosassa. Savikkoaluetta ympäröivät lounaassa ja luoteessa metsäiset moreeniselänteet, ja moreenia on myös peltoja pirstovilla kumpareilla. Laajin yhtenäinen metsäalue on kunnan koillisosassa. Merkittävimmät suot ovat turvetuotantoon otettu Kaitasuo, luonnonsuojelullisesti arvokas Rautasuo ja Koivistonsuo kunnan keskustan tuntumassa.

Humppilan maisemallinen selkäranka on kunnan kahtia jakava harjujakso. Huhtaan, kirkonkylän, Venäjän ja Murron kautta kulkeva harjujakso on tärkeä soranottoalue sekä pohjaveden keräytymisalue. Myös harjun virkistyskäyttö on lisääntymässä. Harjujaksoa on kuitenkin koko matkaltaan monin paikoin maisemallisesti pahoin tuhottu liiallisella soranotolla.

Humppilassa on kolme vesistöä; Kiipunjärvi, Koivistonlammi ja Venäjänlammi. Kiipunjärvi on melko pahoin rehevöitynyt ja madaltunut.

Humppilassa on kaksi yksityistä luonnonsuojelualuetta, Haukkavuori ja Lahnajärvi. Kiinteitä muinaisjäänöksiä Humppilan alueella on 18.

2.2.3 Jokioinen

Luonnonympäristöltään Jokioinen on vähäjärvistä viljelymaisemaa, jota hallitsevat laajat, pelloksi raivatut savikot ja paikoin näiden väliin jäävät kalliosydämiset moreeniselänteet. Noin puolet Jokioisten pinta-alasta on metsää ja puolet peltoa. Kunnan keskiosissa vaihtelua maisemaan tuo Humppilasta Tammelaan jatkuva harjujakso, johon Jokioisissa kuuluu Kirmunharju Rehtijärven rannalla.

Loimijoen lisäksi Jokioisilla toinen isompi joki on Jänhijoki, joka on ekologiselta luokaltaan tyydyttävä. Järviä on kaksi Rehtijärvi ja Kiipunjärvi. Rehtijärven ekologinen tila on tyydyttävä.

Elonkierto -esittelypuisto on mukava tapa oppia, miten ihminen ja luonto toimivat yhdessä. Puistossa näkee, miten maataloutta tutkitaan ja miten tutkimus siirtyy käytäntöön. Kartanonpuiston 3,4 hehtaarin alueella kasvaa nelisen sataa puuta, joista vanhimmat tammet ovat yli 200-vuotiaita. Wendlan puutarhaan on kerätty vanhoja Jokioisten kartanon puistossa ja koko kunnan alueella kasvaneita kasveja. Wendlan puutarhassa on myös FinE-lajikkeita. FinE-tavaramerkin käyttöön oikeutetut monivuotiset kasvit ovat Suomessa tutkittuja, perimältään aitoja, terveitä, lisäämiskelpoisia ja Suomen oloihin souvia. FinE-kasvit ovat pääosin myös geenivarakasveja.

Ferrarian rinne -puistoalue esittelee suomalaisia hedelmä- ja marjakasveja. Kulttuuriperintökohteita ovat mm. muinaisjäännökset. Jokioisilla on kivi-kautisia asuinpaikkoja sekä useita irtolöytökohteita.

2.2.4 Tammela

Tammelan maaperä on pääasiallisesti melko tasaista hiekkamoreenia, jossa paikka paikoin kohoaa kalliomaata. Pyhäjärven ympärille on kuitenkin muodostunut tasaista savimaata, jotka on suurimmaksi osaksi raivattu pelloiksi. Puistoalueet ja Saaren kansanpuisto ovat maaperältään hiekkaa. Tämän lisäksi ympäri Tammelaa löytyy tasaisesti myös eri kokoisia rahka- ja saraturvemaita. Tammelan koillisosassa ja Kuivajärven eteläpuolella on myös suuret alueet karkeaa hietaa.

Tammelan kunnan keskiosan läpi kaakko-luoteis-suunnassa kulkee harjujakso, joka alkaa Lopen puolelta Pernunnummen harjuna ja jatkuu Tammelan puolella Kuivajärven ja Kaukolan harjuina. Viimeisin Tammelan puolella on Syrjänharju. Pohjois-Tammelaan sijoittuu Pätinkiharjun ja Lunkinharjun harjujakso.

Tammelassa on kahdeksan Natura 2000 aluetta, joista seitsemän on kokonaan Tammelan puolella. Liesjärven ja Torronsuon Natura 2000 alueet ovat myös kansallispuistoja ja osaan Kaukolanharjun Natura 2000 aluetta sijoittuu Saaren kansanpuisto. Tammelassa on kaksi maakunnallisesti arvokasta perinnemaisemaa ja yhdeksän paikallisesti arvokasta perinnemaisemaa. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä on seitsemän: Hämeen Härkätie, Kortenniemen metsänvartijan tila, Mustialan maanviljelysoipisto, Saaren kartano ja Saaren kansanpuisto, Tammelan kirkko, Teuron kylä ja Torron kylä. Kulttuuriperinneohteita ovat mm. muinaisjäännökset. Museoviraston listalla kiinteitä muinaisjäännöksiä on Tammelassa 121.

2.2.5 Ypäjä

Ypäjän maaperä koostuu savikoista, harjualueista ja moreenivaltaisista alueista. Hallitsevana maaperänä on näistä savimaa, joista suurin osa on raivattu pelloksi.

Kunnan halki kulkee Loimijoki, jonka varrelle Ypäjän kirkonkylä ja tärkeimmät viljelyalueet ovat aikanaan syntyneet. Pohjoisesta Loimijokeen laskee Ypäjän alueelta Ypäjoki, ja Ypäjän eteläosien halki virtaa Loimijokeen Ypäjällä etelästä laskeva Kuusjoki. Koko kunnan alueella ei ole yhtään järveä.

Ypäjällä on kaksi Natura 2000- verkostoon kuuluvaa aluetta; Ypäjän hevoslaitumet ja Eksyssuo. Lisäksi kunnalla on muutamia muita luonnonsuojelulain perusteella suojeltuja alueita ja luonnonmuistomerkkejä.

Ypäjän kulttuuriympäristöä on Loimijokilaakson viljelysmaisema sekä Ypäjän Kartanonkylä, joka on määritelty Museoviraston vuonna 2009 julkistamassa inventoinnissa valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Ypäjän hevosopisto jatkaa Valtion hevosjalostuslaitoksen jalanjäljissä.

3 Valvonnan perusteet

Valvonnan suunnitelmallisuus ei tarkoita sitä, että kaikki valvontakäynnit pitäisi esittää valvontaohjelmassa, vaan tarkastuksia tehdään myös esim. onnettomuustilanteissa ja ns. yleisöilmoitusten perusteella. Koko ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakentän kuvaus on tässä suunnitelmassa.

Valvontaan käytettävät resurssit tulee mitoittaa tarvetta vastaavaksi, mutta rajalliset resurssit voivat edellyttää tehtävien asettamista tärkeysjärjestykseen eli priorisointia.

Valvontasuunnitelman hyväksyminen ei lain mukaan edellytä hallintopäättöstä, joten suunnitelma on viety alueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille tiedoksi syksyn 2021 aikana.

Ympäristönsuojelulain mukaan valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Sen sijaan jätelain mukaan valvontasuunnitelma on arvioita uudelleen vähintään joka kolmas vuosi. Tästä johtuen Forssan seudullisen ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja -ohjelma on laadittu vuosille 2022-2024.

3.1 Henkilöstöresurssit

Forssan kaupungin teknisen ja ympäristötoimen alaisessa ympäristönsuojeluyksikössä työskentelee ympäristöpäällikkö ja kolme ympäristötarkastajaa.

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on oletettu, että edellä mainituista käytävissä olevista voimavaroista (4,0 htv) käytetään vuosittain arviolta 20 % suunnitelmalliseen valvontaan. Loput 80 % valvontaresursseista käytetään muuhun valvontaan ja akuutteihin valvontatehtäviin.

Valvonnan tehtäväkentän muutoksissa on tärkeää, että valvonta on suunnitelmallista sekä oikein kohdennettua, ja että tehtävien hoitoon varataan riittävät resurssit. Ympäristö- ja maa-aineslupavollisten toimintojen tarkastaminen soveltuu vain viranhaltijoille. Muuta valvontaa voidaan tehdä myös esim. projektiluonteisin selvityksin, joita voivat tehdä myös harjoittelijat.

3.2 Valvontayhteistyö

Yhteistyötä tehdään seuraavien tahojen kanssa ja esim. seuraavissa tilanteissa:

- Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus
 - Osallistutaan tarvittaessa ELY-keskuksen valvomien laitosten tarkastuskäynneille
 - MARA-asetuksen mukaiset asiat

- Pilaantuneiden maiden puhdistamisasiat
- Ympäristöonnettomuustilanteet
- Jätehuollon valvonta
- Vesilain mukaiset tehtävät
- Kansalaispalaute
- Pelastuslaitos ja poliisi
 - Ympäristöonnettomuustilanteet
 - Ympäristörikosasiat (myös syyttäjä mukana)
 - Valvontatehtävissä voidaan tarvittaessa käyttää poliisin virka-apua
- Ympäristöterveydenhuolto (Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä)
 - Yhteiset tarkastukset tarvittaessa
 - Vesihuoltoon liittyvät tehtävät
 - Uimavesien ja vesistöjen tilan seuranta
 - Kansalaispalaute, savuhaitta ja roskaantuminen ym. ympäristön pilaantuminen
- Rakennusvalvonta
 - Rakennetun ympäristön epäsiisteyden ja roskaantumisen valvonta
 - Rakennusvalvontaan tulleista lupahakemuksista lausutaan pyydettyessä. Eniten yhteistyötä on mm. maalämpöön ja jätevesienkäsittelyyn liittyen.
- Jätehuoltoviranomainen
 - Forssan jätelautakunta, joka toimii 16 kunnan yhteislautakuntana
 - Järjestetyn jätehuollon valvonta
 - Jätehuoltomääräysten valvonta

4 Valvontakohteet

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin, kuten vesistöjen, pohjavesien sekä maaperän pilaantumiseen. Huomioon otetaan toiminnan mahdollinen poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaisuomautukset tai ympäristövaingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

4.1 Luvanvaraiset sekä rekisteröitävät ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvat kohteet

Toimintojen luvanvaraisuus perustuu ympäristönsuojelulakiin (YSL 527/2014) ja sen nojalla annettuun ympäristönsuojeluasetukseen (YSA 713/2014).

Tietyistä toiminnoista, joihin ei tarvita ympäristölupaa, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten (YSL 116 §):

- Nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat
- Asfalttiasemat
- Polttoaineteholtaan alle 50 MW:n energiantuotantoyksiköt
- Tietyt kemialliset pesulat ja orgaanisia liuottimia käyttävät laitokset.
- Betoniasemat ja betonituotetehtaat.

Rekisteröitävät toiminnot rekisteröidään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään toimialakohtaisten asetusten siirtymäsäännösten mukaisesti. Tietyissä tilanteissa, kuten luokitelluilla pohjavesialueilla, em. toiminnot vaativat

edelleen ympäristöluvan. Rekisteröinnissä siirrytään ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan. Rekisteröitävien toimintojen valvonnassa keskitytään toimialakohtaisen asetuksen mukaisuuden valvontaan.

Ympäristönsuojelulain mukainen yleinen ilmoitusmenettely on lupamenettelyn kaltainen menettely, joka koskee tiettyjä, vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja. Syksyllä 2021 ilmoitusmenettelyn piiriin kuuluu lähinnä eläinsuojia ja elintarvikelaitoksia (YSL 115 a §). Tietyissä tilanteissa, kuten luokitelluilla pohjavesialueilla, em. toiminnot vaativat edelleen ympäristöluvan. Ilmoitusmenettelyssä siirrytään osittain ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan. Ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonnassa keskitytään toimialakohtaisen asetuksen mukaisuuden valvontaan.

Tilanne 30.9.2021						
Kunnan valvontaan kuuluvat ympäristölupa, rekisteröinti tai ilmoitusmenettely kohteet:	Yhteensä	Forså	Humppila	Jokioinen	Tammela	Ypäjä
Metalliteollisuus	1	1				
Energiantuotanto	4	2	1		1	
Mineraalituotteiden valmistus	4	4				
Eläinsuoja	116	16	18	28	29	25
Ampumarata	6		1	3	1	1
Jakeluasema	28	14	6	2	4	2
Asfalttiasema	6	1	2	3		
Jätteen käsittely	16	7	2	4	2	1
Liikenne ja moottoriurheilu	2	2				
Elintarviketehdas	3	2			1	
Pesula	1	1				
Muu	3	1			2	
Yhteensä	190	51	30	40	40	29
Maa-ainestenotto kohde:	34	4	9	5	16	0
maa-ainestenottokohde missä myös YSL:n mukainen lupa	15	4	5	0	6	0
Jätelain 100 §:n mukainen jätteenkerääjä:	2	2	0	0	0	0
Jätelain 100 §:n mukainen hyötyjättepiste:	115	58	7	13	30	7

Ympäristölupa-, rekisteröinti- ja ilmoitusmenettely toiminnoista 13 ja maa-ainestenottokohteista 18 sijaitsee luokitellulla pohjavesialueella.

Forssan seudulla valtion valvontaan kuuluvien ympäristölupakohteiden valvontaviranomaisen on Hämeen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat - vastuualue.

Tilanne 30.9.2021						
Valtion valvontaan kuuluvat ympäristölupakohteet:	Yhteensä	Forssa	Humppila	Jokioinen	Tammela	Ypäjä
Turvetuotanto	9	1	1		6	1
Energiantuotanto	2	2				
Eläinsuoja	3	1	1		1	
Ampumarata	1				1	
Suljettu kaatopaikka	4	2	1	1		
Jätevedenpuhdistamo	2	1		1		
Jätteiden käsittely	10	10				
Elintarviketehdas	1	1				
Muu	5	2	1	1	1	
Yhteensä	37	20	4	3	9	1

4.2 Kertaluonteiset ilmoitusvelvolliset toiminnot

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ympäristönsuojelumääräyksissä on määritelty milloin ilmoitusta ei tarvitse tehdä. Ilmoitukset koskevat pääasiassa rakentamista tai erilaisia ulkoilmata- pahtumia. Ilmoitusten johdosta tehdään tarvittaessa tarkastus.

Muita ilmoituksia ovat:

- Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus (YSL 119 §)
- Poikkeuksellinen tilanne, esim. onnettomuus tai tuotantohäiriö (YSL 120 ja 123 §)
- Poikkeuksellinen jätehuoltotilanne (YSL 120 ja 123 §):
esim. purkamisen tai rakentamisen

4.3 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvat vesihuoltolaitosten viemäriverkkojen ulkopuolella sijaitsevilla kiinteistöillä syntyvien talousjätevesien lupa- ja valvonta-asiat (VNa 157/2017) sekä ympäristönsuojelulaissa annetun yleisen jätevesiä koskevan puhdistamisvelvollisuuden (155 §) ja talousjätevesien käsittelyjärjestelmiä koskevan määräyksen (156 §) valvonta- ja neuvontatehtävät. Viranomaiselle on annettu mahdollisuus myöntää tietyin edellytyksin poikkeus velvollisuudesta parantaa jätevesijärjestelmä säädos- ten edellyttämälle tasolle (156d §). Viranomainen voi lisäksi päättää jäteve- sien johtamisesta toisen maalle (158 §).

Kunnallisen jätevesiverkoston ulkopuolella oleviin kohteisiin tehdään valvontaa tarpeen ja resurssien mukaan. Hajajätevesivalvonta ja -neuvonta kohdistetaan ensisijaisesti asutuskeskittyymiin, joissa on vesihuoltoon liittyviä ongelmia sekä pohjavesi- ja ranta-alueella sijaitseviin kiinteistöihin.

Eläinsuojien valvonta koskee kaikkia tuotantoeläinten pitopaikkoja. Valvontaa toteutetaan paitsi ympäristönsuojelulain (ympäristölupa- tai ilmoitusvelvollisuus) nojalla, myös eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1250/2014) perusteella. Valvonta koskee mm. lannan varastointia lantaloissa ja siirtolavoilla, lannan levittämistä poikkeustilanteissa sekä lannoitevalmisteiden ja lannan aumavarastointia.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §). Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista tai rekisteröitävää toimintaa. Määräyksen antamisen tulee aina perustua viranomaisen paikalla tekemään tarkastukseen. Myös määräyksen noudattamista valvotaan.

Ympäristönsuojelumääräykset on päivitetty kaikissa alueen kunnissa vuonna 2020. Ympäristönsuojelumääräysten mukaisia valvonta-asioita ovat mm. jätevesien käsittely sekä jätteiden omatoiminen käsittely (betoni- ja tiilijätteen hyödyntäminen maarakentamisessa). Poikkeamisen ympäristönsuojelumääräyksistä myöntää ympäristönsuojeluviranomainen.

4.4 Muut valvottavat kohteet ja toiminnot

Vesilain (587/2011) mukaiseen valvontaan liittyvät mm. ojitusasiat, vesirakentaminen, jäteveden johtaminen toisen ojaan sekä viemäriin kunnossapidosta määrääminen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ELY-keskuksen toimivalta on pääosin vesilaissa jakamatonta ja valvonnan järjestämisestä on siksi tarpeen sopia ELY-keskuksen kanssa. Valvonta aktivoituu esim. asiakkaiden tulkinta- ja erimielisyysasioissa, joiden hoitaminen vaatii usein paljon työtä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin ja vesijohtoon ja käsitellä lain 11 §:n ja 17 c §:n mukaisia vapautushakemuksia koskien liittymistä vesihuoltolaitoksen verkostoon tai hulevesiviemäriin. Tehtäviin kuuluu myös maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) § 103 f mukaisten vapautushakemusten käsittely. Vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä kohteeseen tehdään tarvittaessa tarkastus.

Jätelain (646/2011, JL) mukaiseen valvontaan kuuluu mm.:

- Jätehuoltomääräysten noudattamisen valvonta (uusimmat tulleet voimaan 1.9.2018).
- Järjestetyn jätehuollon valvonta.
- Laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallisia jätteitä (JL 124 §).

- Roskaantumisen valvonta, pois lukien Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen ympäristönhoito (MRL 167 §).
 - o Valvontaa tehdään pääasiassa asukkailta tulleiden ilmoitusten ja maastossa viranhaltijoiden toimesta tehtyjen havaintojen perusteella.
- Jätteen ammattimaisesta keräyksestä on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten (JL 100§). Tällainen keräystoiminta tarkastetaan viiden vuoden välein.

Maa-aineslain (555/1981, MAL) mukaisesti valvotaan toiminnassa olevia ottopaikkoja. Valvontaa tehdään myös kotitarveotto kohteissa ja niillä ottoalueilla, joilla maisemointityöt ovat kesken. Vain pienestä osasta kotitarvealueita on tehty lain edellyttämä ilmoitus, eikä valvottavien alueiden määrästä ole kattavaa tietoa.

Kemikaalilain (599/2013, KemL) mukaisesti kunta valvoo toiminnanharjoittajien kemikaalien käyttöä (ml. valmistus) ja varastointia. Kunnat valvovat yhdessä ELY-keskuksen kanssa toimintaa, johon sovelletaan ympäristösuojelulakia eli toimintaa, josta saattaa aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa. Käytännössä valvontaa tehdään lähinnä ympäristöluvanvaraisten, rekisteröitävien ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonnan yhteydessä. Valvontaan kuuluu kemikaalien käyttöolosuhteiden valvonta kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi kemikaalilain sekä REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on laatinut valvontaoppaan, jota tarkastuksilla sovelletaan (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10138/136504>).

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja fluorattuja kasvihuonekaasuja (F-kaasuja) käytetään mm. kylmäaineina ilmastointi- ja jäähdytyslaitteissa. Otsonikerrosta heikentävien aineiden ja F-kaasujen käyttöä säädellään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksilla (EY) N:o 1005/2009 ja (EY) N:o 842/2006. Näiden asetusten valvonnasta ja niihin liittyvistä pätevyysvaatimuksista on Suomessa säädetty valtioneuvoston asetuksella 766/2016.

Erityislainsäädännön, kuten maasto- ja vesiliikennelain, ulkoilulain tai luonnonsuojelulain mukaan valvottavia kohteiden määrä vaihtelee vuosittain. Vesilain mukaista suunnitelmallista valvontaa ei tehdä. Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaisia kohteita ei tällä hetkellä ole.

5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma

Valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämättömä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti. Akuutteihin valvontatapahtumiin reagoidaan tilanteen vaatimalla tavalla.

5.1 Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen

Määräaikaistarkastusten tiheys eli valvontaluokka on määritettävä ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Ympäristönsuojelun valvonta

suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Toiminnan mahdollinen aiempi poikkeaminen sää-
dösten ja päätösten vaatimuksista otetaan huomioon. Myös asukkaiden yh-
teydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikutta-
vat valvonnan suuntaamiseen. Määräaikaistarkastuksia tehdään siis riskinar-
vioinnin perusteella, ei ns. satunnaisotantamenettelyllä.

Laitosten valvontaluokat saatiin osittain vuonna 2021 voimassa olleista val-
vontaohjelmista. Niille laitoksille, joille ei valvontaluokkaa ollut määriteltä, teh-
tiin ympäristöriskien arviointi elokuussa 2021 laitoskohtaisesti viranhaltijoiden
yhteistyönä ammattitaitoon ja kokemukseen perustuen. Riskinarvioinnissa
otettiin huomioon sekä laitoksen toiminnasta että sijainnista aiheutuvat riskit
sekä valvontahistoria. Arvioinnissa käytettiin seuraavia perusteita:

- sijaintiriski: kohteen sijainti luokitellulla pohjavesialueella sekä pintave-
sien, luonnonsuojelualueiden ja häiriintyvien kohteiden läheisyys
- päästöriski: melu, haju, päästöt ilmaan, vaikutus luonnonympäristöön,
päästöt veteen, päästöt maaperään ja jätteiden synty
- valvontahistoria: mm. säädösten ja määräysten noudattaminen, havaitut
puutteet ja riskit, tarkkailutulokset, valitukset

Riskiarvioinnin perusteella laitoksille on määriteltä valvontaluokka ja tarkas-
tustiheys toimialoittain. Mikäli toiminta sijaitsee pohjavesialueella, niin valvon-
taluokka on yhden luokan pienempi kuin toimialaperustainen. Valvontaluokka
voi olla edellä kuvattua pienempi, jos kohteessa rikotaan toistuvasti valvotta-
van luvan määräyksiä. Uuden toiminnan valvontaluokka on 2 ja yhden tar-
kastuksen jälkeen siirrytään toimialakohtaiseen valvontaluokkaan, ellei ole
perusteita jatkaa luokassa 2. Valvontaluokan muutoksen perustelut tulee kir-
jata esim. tarkastusmuistioon. Käytettävät valvontaluokat ovat 2, 3 ja 5. Luku
tarkoittaa kuinka monen vuoden välein määräaikaistarkastus tehdään.

Ympäristölupaa, rekisteröinti tai ilmoitusmenettelyä edellyttävä toiminta (YSA 2 §)	Valvonta- luokka
Metsä- ja metalliteollisuuden laitokset 1 mom. 1 ja 2 kohta	3
Energiatuotanto 1 mom. 3 ja 5 kohta	5
Kemikaalien tai polttonesteiden varastointi tai käsittely 1 mom. 4 kohta	5
Orgaanisten liuottimien käyttö 1 mom. 5 kohta	3
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto; 1 mom. 6 kohta	5
Mineraalituotteiden valmistus; 1 mom. 7 kohta	5
Nahan tai tekstiilien laitospäinen tuotanto tai käsittely; 1 mom. 8 kohta	5
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus; 1 mom. 9 kohta	5
Eläinsuojat ja kalankasvatus; 1 mom. 10 kohta	5
Liikenne; 1 mom. 11 kohta	5
Jätteiden käsittely ja jätevesien käsittely; 1 mom. 12 kohta	3
Muu toiminta; 1 mom. 13 kohta, mm. ampumarata	5
Naapuruussuhdelain mukainen toiminta (NaapL 20 §)	3

Riskinarvioinnin perusteella on määritelty valvontaluokka ja tarkastustiheys seuraavasti:

Valvontaluokka	Toiminnot					2022 tehtävät tarkastukset (arvio)				
	Forssa	Humppila	Jokioinen	Tammela	Ypäjä	Forssa	Humppila	Jokioinen	Tammela	Ypäjä
2	5	2	3	2	1	1	2	3	2	1
3	9	7	10	7	6	5	1	1	3	1
5	37	21	27	31	20	5	4	4	4	5
yhteensä	51	30	40	40	29	11	7	10	9	7

5.2 Valvontaohjelma

Valvontaohjelmaan kuuluu sähköinen laitosluettelo, johon merkitään suunnitellut ja toteutuneet tarkastukset ja mahdolliset muut suunnitelmalliset valvontatoimenpiteet. Laitosluetteloä pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnot.

Valvontaohjelmassa mainittua määräaikaistarkastusten tiheyttä voidaan tarvittaessa muuttaa viranhaltijan tekemän harkinnan perusteella. Yleensä valvontaluokkaa voidaan muuttaa, mikäli toiminta tai sen ympäristöolosuhteet muuttuvat olennaisesti. Muuttunut valvontaluokka perustellaan muistioon ja päivitetty valvontaluokka kirjataan valvontaohjelmaan. Uusille kohteille tehdään ympäristöriskien arviointi ja määritetään valvontaluokka lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintiprosessin yhteydessä.

Valvontaohjelman mukaisia ympäristöluvanvaraisten, rekisteröityjen ja ilmoitusvelvollisten toimintojen määräaikaistarkastuksia tehdään laitoksille vuosittain noin 40 kpl.

Maa-ainoslain valvontakohteiden valvontatiheys on määritetty ottotoiminnan laajuuden, ottoalueen sijainnin ja valvontatarpeen perusteella. Ottoalueilla paikan päällä on tavoitteena tehdä tarkastuksia kahden vuoden välein pohjavesialueilla ja kolmen vuoden välein muualla. Vuosittain tarkastuksia tehdään noin 12 kohteeseen.

Jätelain säännöllisen valvonnan kohteet sisältävät jätelain 100 §:n mukaisesti rekisteröidyt jätteen kerääjät, kuten hyötyjätteen keräyspisteet. Näiden tarkastukset keskittyvät keräyspisteen siisteyden valvontaan. Valvontatarve on huomattavasti muita rekisteröitäviä toimintoja vähäisempi. Tavoitteena on tarkastaa jätteenkerääjät ja hyötyjätepisteet viiden vuoden välein.

Alueelta ei ole olemassa kattavaa rekisteriä vaarallista jätettä tuottavista toimintoista. Jätelain säännöllisen valvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat muut kuin ympäristöluvanvaraiset toiminnot. Luvanvaraisten toimintojen osalta jätelakia valvotaan osana ympäristöluvan tai maa-ainosluvan valvontaa. Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja pystytään tarkastamaan vain projektituotoisesti. Tarkastettavat toiminnot valitaan esim. toimialan perusteella.

Valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti jätemäärien, vaarallisten jätteiden määrän ja toiminnan ympäristöriskien perusteella. Jätteen kansainvälisiä siirtoja valvotaan kaiken oman tarkastustoiminnan yhteydessä.

Valvontaohjelman laitosluekkelo on ainoastaan yksikön sisäisessä käytössä (ei-julkinen asiakirja), koska yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista. Toiminnanharjoittajalla on kuitenkin oikeus saada tietää valvontaluokkansa ja perusteet sen määräytymiselle.

6 Valvonnan toteuttaminen

6.1 Yleistä valvonnasta

Tehokas valvontatoiminta edellyttää aina ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminnan välittömästi. Valvonta-asioista voidaan delegoida mm. ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukainen oikeus tiedonsaantiin ja tarkastustoimintaan, määräykset rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta ja toiminnan keskeyttämisestä kiireellisissä tapauksissa sekä ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräysten valvonta.

Ympäristönsuojeluviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus myös tehdä tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä, päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan sekä tarkkailla toiminnan ympäristövaikutuksia. Valvontaviranomainen voi käyttää apunaan muutakin kuin viranhaltijan asemassa olevaa henkilöä, jos tällä on tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys.

Valvontatyötä ovat muun muassa tarkastusten suorittaminen, raporttien tarkistaminen, selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen, projektiluonteinen valvonta sekä valituksiin ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen. Käytännössä valvojat tekevät priorisointia päivittäisissä tehtävissään osana oman työn johtamista ja ympäristöpäällikön tuella.

Ympäristöluvanvaraisten, rekisteröitävien ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvien laitosten tarkastaminen valvontakeinona soveltuu vain viranhaltijoiden käytettäväksi. Toiminnanharjoittajan luvalla tarkastuksella mukana voi olla ympäristönsuojelun harjoittelija. Harjoittelijoiden tehtäviksi sopivat myös mm. projektiluonteiset valvontakyselyt ja selvitykset.

6.2 Määräaikaistarkastukset

Ympäristöluvanvaraisia, rekisteröitäviä ja ilmoitusmenettelyyn kuuluvat toiminnat tarkastetaan säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohdeet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella (ks. Luku 5).

Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan paikan päällä suoritettua valvontakäyntiä. Tarkastuksesta on sovittava toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Erityisessä tilanteessa, jossa paikan päällä tehtävää tarkastusta ei voida suorittaa, voidaan määräaikaistarkastukseksi katsoa myös videoyhteydellä toteutettu tarkastus. Peruuttamattomasta tarkastuksesta peritään taksan mukainen maksu.

Tarkastuksesta on laadittava tarkastusmuistio, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle ensisijaisesti sähköpostilla, ellei asiakas erikseen pyydä muistion toimittamista postitse. Tarkastuskertomukseen liitetään tarpeelliset valokuvat ja muut tarvittavat dokumentit kuten esim. mittaustulokset.

Määräaikaistarkastuksen suorittamisesta peritään maksu taksan mukaisesti. Jos toiminnan ympäristölupaviraston myöntäminen kuuluu valtion ympäristölupaviranomaiselle, tarkastuksen suorittaa ELY-keskus. Tällöin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on läsnäolo-oikeus.

Tarkastuksessa selvitetään, onko laitos toiminut lupapäätöksen, ilmoituspäätöksen tai rekisteröinti-ilmoituksen mukaisesti. Samalla tulee arvioida luvan muuttamisen perusteiden olemassaoloa. Tällöin arvioidaan esimerkiksi toiminnan aiheuttamaa pilaantumisen vaaraa tai toiminnan mahdollisesti aiheuttamaa maaperän tai pohjaveden pilaamiskiellon vastaisuutta (YSL 16-17 §). Myös toimintaympäristön tai toiminnan laajuuden olennainen muuttuminen tai luvan myöntämisen jälkeen asetetut uudet vaatimukset, kuten lainsäädännön muutokset, voivat laukaista luvan muuttamisen tarpeen. Jos valvonnassa havaitaan, että perusteet luvan muuttamiselle ovat olemassa, on ympäristönsuojeluviranomaisen käynnistettävä luvan muuttamisprosessi.

Tarkastuksella käydään läpi myös mahdolliset häiriö- ja yleisöilmoitukset sekä muiden viranomaisten tekemät tarkastukset, esim. palo- ja pelastusviranomaisen.

Tutustumiskäynnejä laitoksella, määräaikais- tai häiriöraporttien tai erilaisten selvitysten tarkastamista ei pidetä määräaikaistarkastuksena, ellei siihen ole erityistä syytä.

6.3 Tarkastus onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteissa

Asianosaisilla, yhdistyksillä, kunnalla sekä viranomaisilla on oikeus kirjallisesti panna jokin ympäristön pilaantumista tai luontovahinkoa koskeva asia vireille. Nimettömiin ilmoituksiin reagoiminen on viranhaltijan omassa harkinnassa, mutta yleisen edun vastaista toimintaa koskevat ilmoitukset on syytä aina tarkistaa. Asianosaista voi pyytää panemaan asia vireille kirjallisesti, esimerkiksi jos valitukset samasta asiasta jatkuvat. Kirjallisesti vireille tullut asia on käsiteltävä ja siitä on laadittava muistio tai annettava valituksenalainen päätös. Ennen päätöstä on valituksen kohteelle varattava tilaisuus tulla kuuluksi asiassa joko kirjallisesti tai tarkastuksen yhteydessä, josta laaditaan muistio. Valvontakäynnistä ei tarvitse ilmoittaa ennakolta toiminnanharjoittajalle, jos käynnin tarkoituksen voidaan olettaa vaarantuvan.

Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi joskus olla vaikeaa sen ajoittaisuuden vuoksi. Usein yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen

yhteistyössä on helpoin ja tehokkain tapa edetä asian selvittämisessä. Monesti tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnanharjoittajan kanssa ja kirjata sovitut asiat neuvottelu- tai tarkastusmuistioon. Viimeistään asian ratkettua ilmoituksen tekijälle annetaan tieto viranomaisen toimista ja niiden vaikutuksesta.

Tarkastus on suoritettava myös, jos onnettomuuden, poikkeustilanteen, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aiheutta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveystaitta tai merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Asia voidaan tarkastuksen sijaan selvittää myös muulla asianmukaisella tavalla. Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista.

Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esimerkiksi terveystaitta koskevissa asioissa.

Myös erilaisten akuuttien tilanteiden arvioinnissa ja jälkihoidossa voi olla mukana useita viranomaisia. Ilmoituksen saadessaan viranomaisen on selvitettävä muun muassa seuraavat asiat:

- tapahtumien kulku yleispiirteisesti
- aiheutuneiden päästöjen laatu ja määrä
- havaitut päästöjen vaikutukset ja laajuus
- kenelle muille viranomaisille on ilmoitettu

Mikäli asiat eivät etene neuvottelemalla, viranomaisen voi antaa tarvittavat määräykset ympäristönsuojelulain 175 §:n tai 180 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa ympäristönsuojelulain 182 §:n perusteella viranhaltija, jolle tehtävä on delegoitu. Asia on kuitenkin tuotava viivytyksettä viranomaisen käsittelyyn, ellei asia ole ratkennut ennen seuraavaa kokousta. Muutoin asia tuodaan lautakuntaan tiedoksi.

Luvanvaraisesta tai rekisteröitävästä toiminnasta vastaavan tai jätteen haltijan on ilmoitettava viipymättä valvontaviranomaiselle poikkeuksellisista tilanteista, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa. Ympäristöluvissa tulisi olla lupamääräykset erityistilanteisiin varautumisesta ja ilmoittamisesta.

6.4 Tarkastusten maksullisuus

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, rekisteröitävän ja ilmoitusmenettelyn mukaisen toiminnan määräaikaistarkastuksista (YSL 205 §). Valvontamaksua voidaan periä myös rikkomuspohjaisesti, jolloin maksullisuus koskee kaikkea toimintaa. Maksullisia ovat tällöin hallintopakkomääräyksen noudattamisen (YSL 175–176 §) tai toiminnan keskeyttämisen (YSL 181 §) valvomiseksi tehty tarkastus.

Maa-ainelain valvonnasta laskutetaan maa-ainestaksan mukaiset vuosimaksut ja erityiset valvontamaksut. Maa-ainelain valvonnasta perittävät maksut eivät ole sidottuja suunnitelmallisuuteen vaan perustuvat ottotoiminnan laajuuteen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksuja valvontasuunnitelman mukaisista rekisteröidyn jätteen keräyksen tai jätteiden kansainvälisten siirtojen valvomiseksi tehdyistä määräaikaistarkastuksista ja muista valvontatoimista (JL 44 §). Valvontamaksua voidaan myös periä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen roskaantuneen alueen siivoamista koskevan määräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (125 §) tai rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annettavan määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Jätelain laiminlyöntimaksu on hallinnollisessa menettelyssä määrättävä seuraamusluonteinen maksu. Jätelaissa on luettelo tilanteista, joissa laiminlyöntimaksua voidaan soveltaa. Lähtökohtaisesti kyse on helposti todennettavista laiminlyönneistä, joiden toteennäyttäminen ei edellytä rikosoikeudellista tutkintaa.

Maksujen suuruus ja niiden perusteet määritetään kuntien hyväksymissä taksoissa. Maksut perustuvat omakustannusarvioon. Mikroyrityksiltä perittävässä maksuissa huomioidaan toiminnan laajuus ja luonne samoin, jos toiminnanharjoittajan asemassa on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa (myös yhdistykset).

6.5 Muut valvontatavat

6.5.1 Raporttien tarkastaminen

Toiminnanharjoittajilta saadut raportit (vuosiyhteenvedot, velvoitetarkkailut, häiriötilanneraportit ym.) tarkistetaan. Tarpeen mukaan otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyydetään lisäselvitystä. Ympäristölupapäätöksiin kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on tärkeää tarkkailun suorittamisen ja toiminnan vaikutusten seuraamiseksi. Tarkkailuraportteihin perustuen voidaan arvioida ympäristöluvan tarkkailumääräysten mahdollista muuttamistarvetta.

6.5.2 Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen

Ympäristölupapäätöksissä edellytetyistä suunnitelmista ja selvityksistä tekee päätöksen viranhaltija tai viranomainen delegointipäätöksen mukaisesti. Toiminnan lopettamiseen liittyvän suunnitelman hyväksyy viranomainen, joka voi tarvittaessa antaa lopettamista koskevia määräyksiä. Suunnitelmien, kuten tarkkailusuunnitelman, käsittelystä ja hyväksymisestä peritään maksu taksan mukaisesti.

6.5.3 Projektiluonteinen valvonta

Laitoksia ja toimintoja, jotka eivät säännöllisesti raportoi ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista, voidaan valvoa ajoittain toteutettavilla projekteilla. Valvontakyselyt ja selvitykset voidaan kohdistaa esimerkiksi tiettyyn toimialaan (esim. korjaamot, eläinsuojat tai biojätteen suurtuottajat), alueeseen (esim. pohjavesi-, ranta- tai teollisuusalue) tai toimintoon (esim. kemikaalien varastointi, jätevesien käsittely tai jätehuolto). Myös ympäristöluvanvaraisia tai rekisteröitäviä laitoksia voidaan tarkastaa projektiluonteisesti esimerkiksi silloin,

kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpanoaika lähestyy.

Toiminnanharjoittajien tasavertaisen kohtelun vuoksi projektiin valittavien kohteiden rajausta on mietittävä tarkasti. Tiedotus projektista toimii välillisesti laajemmin myös muiden toiminnanharjoittajien herättelemisessä ympäristönsuojeluasioihin.

Toimintaa koskevia tietoja voidaan pyytää kirjallisesti lomakkeilla, sähköpostilla tai puhelimitse suoritetulla kyselyllä. Lomake voi olla täytettävissä myös internet-sivuilla. Tietoja joudutaan pyytämään todennäköisesti monta kertaa, joten tietojen keräämiseen on varattava aikaa. Tietojen pyytäminen ja tarkastaminen voidaan antaa harjoittelijan tehtäväksi, mutta jatkotoimenpiteistä päättäminen kuuluu viranhaltijoille.

7 Tietojärjestelmät

Käytännön työn tekemisen helpottamiseksi kaikkien kuntien osalta asiakirjoja säilytetään Forssan seudullisessa ympäristönsuojelussa sähköisenä. Asiakirjat tallennetaan sähköisesti asiakkaittain ja/tai kohteittain seudullisen ympäristönsuojelun sähköiseen järjestelmään.

Paperille tulostetaan vain pysyvästi arkistoitavat asiakirjat. Arkistoitavat asiakirjat luovutetaan kuntiin arkistoitaviksi, kun ao. asia ei ole enää aktiivinen. Syksyllä 2021 on tilanne se, että kaikissa kunnissa arkisto on vielä paperisena. Kunnista ainakin osa on kuitenkin lähivuosina siirtymässä sähköiseen arkistoon.

Valvontaohjelman laitosluettelo on excel-muotoinen tiedosto ja se tarkoitettu vain yksikön viranhaltijoiden sisäiseen käyttöön. Toimintojen sijaintitiedot tallennetaan Locus-ohjelmaan. Lisäksi valvontatyössä hyödynnetään Locus-ohjelman kiinteistörekisteri- ja väestötietokantoja. Tarvittaessa käytettävissä on myös KTJ-kiiinteistötietojärjestelmä tai verottajalta voidaan pyytää tietoja.

Ympäristönsuojelun valvonnassa hyödynnetään myös valtion ympäristöhallinnon erilaisia tietojärjestelmiä, kuten

- SYKE Avoin tieto –palvelu:
 - o Hertta- ympäristötiedon hallintajärjestelmä
 - o Vahti- ympäristönsuojelun tietojärjestelmä
 - o Liiteri- elinympäristöntietopalvelu
 - o Karpalo- karttapalvelu
- Maaperän tilan tietojärjestelmä MATTI
- Paikkatietoikkuna -karttapalvelu

Valtion ympäristönsuojelun sähköiseen raportointiin on YLVA – järjestelmä ja maa-aineslupiin liittyvä NOTTO-rekisteri.

8 Koulutus

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella koulutuksella on tärkeä merkitys tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan valvonnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Tavoitteena on tuntee ja osata soveltaa keskeistä

lainsäädäntöä valvonnan eri osa-alueilla sekä kehittää taitoja muuttuvassa hallintokentässä mukaan lukien atk-taidot sekä vuorovaikutustaidot. Henkilöstölle pidetään säännöllisesti kehityskeskustelut, joissa suunnitellaan myös koulutusta ja seurataan toteutumista. Tarkoituksena on kohdentaa koulutus osa-alueille, joilla tarvitaan lisäosaamista. Koulutus on tarpeen mukaan organisaation sisäistä koulutusta tai ulkopuolisten tahojen järjestämää koulutusta.

9 Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus

Asiakaspalvelua annetaan tarpeen mukaan sähköpostilla, puhelimitse, videopuheluin, Forssan kaupungintalolla sekä asiakkaan luona.

Lainsäädännössä olevien, kaikkia hallintoaloja koskevien yleisten vaatimusten lisäksi, on ympäristösäädöksiin sisällytetty myös erityisiä tiedottamisvaatimuksia. Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu ympäristönsuojelua koskeva tiedottaminen, valistus ja koulutus, ympäristönsuojelua koskevaan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuminen sekä yhteistyön edistäminen. Ympäristönsuojelulaki puolestaan vaatii kuntaa huolehtimaan ympäristön tilan seurannasta.

Ympäristönsuojelulaissa on paitsi ympäristölupahakemusten ja -päätösten kuuluttamista koskevat säännökset myös pykälät sähköisen tiedonsaannin edistämiseen. Nykyaikainen verkkoviestintä on muutoinkin korostunut viestinnässä, mikä on osaltaan monella tapaa parantanut kuntalaisten osallistumista ja tiedonsaantimahdollisuuksia.

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma ja -ohjelma on julkinen asiakirja, joka pidetään koko sen voimassaoloajan toiminnanharjoittajien ja kuntalaisten saatavilla seudullisen ympäristönsuojelun internetsivuilla. Ympäristönsuojeluviranomaisen taksa ja ympäristönsuojelumääräykset ovat myös julkisia ja saatavilla seudullisen ympäristönsuojelun internetsivuilla.

Valvontasuunnitelman yhtenä tavoitteena on edistää säännöllistä yhteydenpitoa valvontaviranomaisen ja valvontakohteen välillä.

10 Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelma ja -ohjelma päivitetään vähintään kerran kolmessa vuodessa. Valvontasuunnitelma tarkistetaan lisäksi aina, jos valvontaan vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa tarkastellaan toteutunutta valvontaa verrattuna suunnitelmaan. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen mahdollisia muutoksia sekä suunnitelman päivitystarvetta. Yhteenveto saatetaan tiedoksi kaikille Forssan seudun ympäristönsuojeluviranomaisille.

Arvioinnissa voidaan esittää, kuinka asianmukaisia asetetut tavoitteet ovat olleet, ottaen huomioon alueen ympäristönsuojelun tilanteen ja valvontaan

osoitetut resurssit ja tulisiko valvontaohjelmassa olevia tavoitteita muuttaa sekä se paljonko jatkossa varataan resursseja valvontaan. Arvioidaan myös neuvonnan, koulutuksen ja tiedottamisen riittävyyttä sekä kehittämistarpeita. Myös valvontayhteistyön onnistumista muiden viranomaisten kanssa voidaan arvioida.